

דוח מבקר המדינה | תשרי התשפ"ו | אוקטובר
2025

משרד הכלכלה והתעשייה

היבטים בטיפול הממשלה ביבוא

היבטים בטיפול הממשלה ביבוא

רקע

סוגיית יוקר המחיה בישראל משפיעה על כל משקי הבית ועל רמת החיים של האזרחים. על כן, הטיפול בה הוא בעל חשיבות מרובה. אחת הדרכים להתמודד עם יוקר המחיה היא פתיחה של השוק המקומי לתחרות בין היתר על ידי הגדלת היבוא. חלק נרחב מהמוצרים הנצרכים לשימוש במדינת ישראל אינם מיוצרים בה ונדרש לייבאם ממדינות אחרות, אלא שהסחר עם שכנותיה מוגבל ולכן כלכלת ישראל מאופיינת כ"כלכלת אי". המדינה מייבאת מוצרים רבים ממגוון תחומים - אנרגייה, חומרי גלם, יהלומים, מוצרי השקעה¹ ומוצרי צריכה² להם השפעה ישירה על הצרכן שכן מדובר במוצרים מוגמרים המיועדים למכירה ושימוש מיידי.

קיום סחר מול מדינות אחרות משפיע על הפרייון ורמת המחירים, שכן ככל שמידת החשיפה ליבוא גבוהה יותר, כך היא תורמת להגברת התחרות בשוק המקומי ולהתייעלות מקומית. עם זאת, חשיפה גבוהה ליבוא עלולה להביא לפגיעה באינטרסים הלאומיים ובהם - אינטרסים ביטחוניים, הגנה על ייצור מקומי בהיותו מקור פרנסה, ביטחון תזונתי של אזרחי המדינה ושמירה על בטיחות ובריאות הציבור, ועל כן בישראל נהוגה מדיניות של חסמי אסדרה וחסמים מכסיים המגבילים את החשיפה של המשק הישראלי ליבוא.

בשנת 2014 הוקמה ועדת לנג³ (ועדת לנג) שמטרתה הייתה לבדוק את חסמי היבוא בישראל ולהציע דרכים להגברת התחרותיות וצמצום פערי המחירים של מוצרי צריכה ביחס למדינות ה-OECD. הוועדה ציינה מספר חסמים המשפיעים על יוקר המחיה וביניהם: פתיחת השוק ליבוא; פיקוח הדוק לפני שחרור מהמכס וחסמים בירוקרטיים וזמני המתנה ארוכים לשחרור סחורות מהנמל. בהתאם לחסמים, הוועדה המליצה על גיבוש ויישום מדיניות יבוא חדשה שעיקריה הם: התאמת המדיניות לסטנדרטים בין לאומיים - מעבר מפיקוח טרום השחרור מהמכס לפיקוח בשווקים, הרחבת אחריות היבואן והתבססות על הצהרה, הגברת האכיפה והחמרת הענישה; התאמת דרישות חוקיות היבוא בישראל לנהוג במדינות מפותחות; מנגנון יישום למדיניות יבוא חדשה; מניעת פרקטיקות אנטי תחרותיות - מניעת הסדרים מגבילים בין יצרנים זרים לבין יבואן

1 מוצרי השקעה הם מכונות, ציוד רפואי, גנרטורים, כלי תחבורה לצרכים עסקיים וכיו"ב.

2 מוצרי צריכה הם מוצרים ושירותים שנרכשו על ידי הצרכן הסופי לשימוש אישי או ביתי. מוצרים אלה נועדו לענות על צרכים יומיומיים והם מתחלקים לקטגוריות הבאות: 1. מוצרים בני קיימה - מוצרים שאורך חיים ארוך והם נרכשים לשימוש מתמשך כגון רהיטים, מכשירי חשמל ורכבים. 2. מוצרים מתכלים (FMCG) - מוצרים שנצרכים במהירות כגון מזון, משקאות ומוצרי היגיינה אישית.

3 הוועדה להגברת התחרות והסרת חסמים בתחום הייבוא, נובמבר 2014 בראשות מנכ"ל משרד הכלכלה דאז, מר עמית לנג. המלצות הוועדה אומצו בהחלטת הממשלה מס' 2318, "הגברת התחרות וייעול תהליכי האסדרה בתחום היבוא" (11.12.14).

ישר⁴ שמטרתם פגיעה בתחרות; שקיפות והנגשת מידע לציבור הרחב, יבואנים ומאסדרים (רגולטורים).

כמו כן, ועדת לנג מצאה כי תחומים מרכזיים במקטע היבוא בישראל מאופיינים בריכוזיות גבוהה ובמספר מצומצם של יבואנים בלעדיים המייבאים את המוצרים של היצרנים הבין-לאומיים. ועדת לנג ציינה את התרומה המשמעותית שעשויה להיות ליבוא מקביל בקידום תחרות תוך-מותרית.

דוח ועדת לנג ובהמשך גם דוחות מבקר המדינה שעסקו בנושא וביניהם הדוח שפורסם בשנת 2024⁵ ועסק בהתמודדות המדינה עם ריכוזיות בענף המזון ומוצרי הצריכה ציינו כי בישראל שוררת ריכוזיות גבוהה בתחומי מזון ומוצרי צריכה. על כן, מיוחסת חשיבות לחשיפה מוגברת יותר לתחרות מצד יבוא של מוצרי צריכה שתוכל להביא לצמצום הריכוזיות באמצעות גידול במגוון, הגברת התחרות בין היבואנים והיצרנים המקומיים ולבסוף לירידה במחיר לצרכן ולהפחתת יוקר המחיה.

דוח של ה-OECD משנת 2025⁶ שסקר את הכלכלה הישראלית התייחס, בין היתר, לחסמי הסחר הנהוגים בישראל וציין כי חסמי הסחר, הבירוקרטיה והיעדר תחרות מספקת מביא לרמת מחירים גבוהה. עוד צוין בדוח כי ככל שיצומצמו חסמי הסחר על ידי יישום הרפורמות החדשות, אפשר שהתחרות תגדל ורמת המחירים תרד. עוד נכתב כי מדיניות של פתיחת השוק המקומי עשויה להביא גם לגידול בפריון ולירידה באופן מתמשך ברמת המחירים.

4 על פי חוק התחרות הכלכלית, תשמ"ח-1988 יבואן ישרי הוא אדם שמתקיים לגביו אחד מאלה: (1) הוא מייבא לישראל טובין או מפץ טובין שיובאו לישראל, בהתאם להסדר עם יצרן הטובין במדינת חוץ; (2) הוא מייצר טובין בישראל, מכוח הסדר עם אדם במדינת חוץ.

5 מבקר המדינה, **דוח שנתי 75א** (2024), "התמודדות המדינה עם הריכוזיות והמונופולין בענף המזון ומוצרי הצריכה".

6 OECD Economic surveys: Israel 2025.

נתוני מפתח

- 20%
130%

פער המחירים שנמצא בהשוואה שנעשתה בפברואר 2025 בין מדגם מוצרים שמקורם ביבוא אישי למוצרים זרים בשוק המקומי שמקורם ביבוא והם יקרים יותר

- 4%
226%

פער המחירים שנמצא בהשוואה שנעשתה בנובמבר 2024 בין מדגם מוצרים שמקורם ביבוא מקביל למוצרים זרים שמקורם ביבוא ישיר והם יקרים יותר

222

מספר הקטגוריות של מוצרים המיובאים לישראל בשנת 2023 בהשוואה ל-245 בממוצע, במדינות ה-OECD

26.9%
בלבד

שיעור היבוא מהתמ"ג בישראל לשנת 2023, נמוך משמעותית ממוצע מדינות ה-OECD העומד על 51.9%. היקף יבוא הסחורות בשנת 2023 עמד על כ-90.4 מיליארד דולר⁷

2.9%
בלבד

נתח השוק של יבוא מקביל בענף הרכב שמתמקד בעיקר ברכבי יוקרה לשנת 2023

תת-איש של יותר מ-50%

נכון לנובמבר 2024, 9 מ-16 המשרות בזרוע האכיפה במינהל התקינה של בקרה על יבוא, אינן מאוישות עם כניסת הרפורמה לתוקף וכן 7 מ-32 המשרות בזרוע האכיפה לפיקוח בשווקים אינן מאוישות

2%
בלבד

שיעור הגבייה מהעיצומים הכספיים שהטיל הממונה על התקינה בשנת 2024⁸ (כ-93,000 ש"ח מתוך 4.2 מיליון ש"ח)

עלייה פי 3.15

עלייה מכ-16.7 מיליון חבילות בשנת 2020 לכ-52.8 חבילות בשנת 2024 שיובאו ביבוא אישי בערך של עד 75 דולר

7 שיעור היבוא הכספי של מוצרי צריכה בשנת 2023 היה 25% מכלל יבוא הסחורות, בהיקף כספי של 22.7 מיליארד דולר.

8 לפני נקיטת צעדים משפטיים נוספים על ידי רשות האכיפה והגבייה.

21	עלייה של 35%	כ-60%	כ-14 מיליארד ש"ח
מותגי רכב מיוצגים על ידי שמונת היבואנים הישירים הגדולים באמצעות רישיונות יבוא, ותוקף הרישיונות ליבוא 10 מהם יפוג בשנים 2026 - 2025	גידול ריאלי ברווח של 12 היבואנים הישירים הגדולים בענף הרכב בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021. רווח בהיקף כספי כולל של 5 מיליארד ש"ח בשנת 2022 לעומת 3.7 מיליארד ש"ח בשנת 2021.	נתח השוק של ארבעת היבואנים הגדולים בענף הרכב	הכנסות המדינה ממס קנייה מרכב בשנת 2023. ערך יבוא הרכב עמד על כ-30 מיליארד ש"ח

פעולות הביקורת

בחודשים אוגוסט 2024 עד אפריל 2025 (מועד סיום הביקורת) בדק משרד מבקר המדינה את פעולות משרדי הממשלה להסרת החסמים ביבוא וביבוא מקביל, ובכלל זה נבדקו הנושאים האלה: יישום הרפורמות ביבוא; קיום הוראות סעיפי החוקים הרלוונטיים לרפורמות; השוואה בין-לאומית; בחינה של זרוע האכיפה בתקינה; פעולות הממשלה להסרת חסמים ביבוא מקביל; החסמים והתחרויות בענף הרכב. הביקורת נעשתה במשרד הכלכלה והתעשייה (משרד הכלכלה), ברשות התחרות, במשרד הבריאות, לרבות שירות המזון הארצי ומחלקת תמרוקים, במשרד האנרגיה והתשתיות (משרד האנרגיה), במשרד התקשורת, ברשות המיסים בישראל (רשות המיסים) ובמכון התקנים הישראלי (מכון התקנים). פגישות השלמה נערכו עם רשות האסדרה במשרד ראש הממשלה ועם בעלי עניין כמו סוכני מכס, יבואנים בענפי מוצרי הצריכה, קמעונאים ואיגוד לשכת המסחר (בעלי עניין).

תמונת המצב העולה מן הביקורת

בשנת 2023 יובאו למדינת ישראל סחורות בהיקף כספי של כ-90 מיליארד דולר בהתפלגות הבאה: 43% יבוא של חומרי גלם (כ-39 מיליארד דולר); 25% יבוא של מוצרי צריכה (כ-22 מיליארד דולר); 16% יבוא של מוצרי השקעה (כ-14 מיליארד דולר); 12% יבוא של חומרי אנרגיה (כ-11 מיליארד דולר) ו-4% יבוא של יהלומים (כ-4 מיליארד דולר).

מתוך יבוא בהיקף של כ-22 מיליארד דולר בגין מוצרי צריכה - רוב היבוא נעשה עבור הקטגוריות הבאות: ריהוט ומוצרי חשמל ביתיים (20%), מזון ומשקאות (17%), כלי תחבורה (16%) והלבשה והנעלה (13%).

שיעור היבוא מהתמ"ג בישראל, שעמד בשנת 2023 על 26.9%, נמוך במידה ניכרת מממוצע מדינות ה-OECD, שעמד על 51.9% בשנה זו.

היישום של הרפורמות ביבוא

רפורמה בתקינה ("קסיס דה די'ון") משנת 2022

• כדי לפשט את תהליך היבוא ולהוזיל את עלויותיו החליטה הממשלה על קידום רפורמת התקינה ("קסיס דה די'ון"). עד כניסת רפורמת התקינה לתוקף ביוני 2022 השתייכו מרבית המוצרים שיובאו לישראל (כ-80%) לקבוצה 1 מתוך 3 קבוצות, המחמירה ביותר, מה שהשפיע באופן מובהק על התחרות ועל יוקר המחיה בישראל, שכן עבור המוצרים הנכללים בקבוצה זו הליך היבוא הוא הארוך והבירוקרטי ביותר ויש לו עלויות גבוהות המתגלגלות לצרכן הסופי.

• רפורמת התקינה כללה תיקון לחוק התקנים שהביא לשינויים הבאים: (א) העברת מאות תקנים מקבוצת יבוא 1 לקבוצות יבוא 2 ו-3 בעלות משטר אסדרה מקל, שמשמעו הסרת הדרישה לבדיקת מעבדה לכ-80% ממוצרי הצריכה המיובאים; (ב) הוספת מסלול קסיס - מסלול שבאמצעותו אפשר לייבא טובין לישראל על בסיס הצהרת התאמה לתקינה בין-לאומית, וכן קביעת כלל שלפיו תקן רשמי חדש יסווג אוטומטית במסלול קסיס.

בביקורת עלה כי יישום הרפורמה על ידי משרד הכלכלה והמסלולים הרבים שהתלוו לה (ירוק, זהב, יהלום, אלפא ורשתות זרות) גרמו לבלבול בקרב סוכני המכס והיבואנים, ובמבחן התוצאה לא השיגו את מלוא פוטנציאל החיסכון ליבוא טובין לישראל בהפחתת האסדרה ולהפחתת יוקר המחיה. כך למשל, עלה קושי ליישם את מסלול ההצהרה על מוצרי תינוקות וילדים, אופניים ומוצרי פארם מסוימים בגלל דרישות ייחודיות לישראל, ובהן התאמות נדרשות לשוק המקומי לפי תקנות וחוקים שונים, או משום שהיצרן אינו עומד בדרישות המעבדה המורשית בחו"ל ועל כן אין ברשותו האסמכתה הנדרשת לשימוש במסלול הצהרה. לדוגמה במוצר "נוזל כלים" לא נצפה כל חיסכון בעלויות היבוא בגלל דרישות ייחודיות לישראל. בנוסף, הרפורמה לא קידמה את התחרות מצד היבוא המקביל, שלגביו נותרו החסמים כפי שהיו, ובהם הקושי בהצגת אסמכתאות מהיצרן בחו"ל בהתאם לחובת הצהרה על התאמה לתקן.

רפורמת "לא עוצרים בנמל" משנת 2024

• בינואר 2024 התקבל תיקון לפקודת היבוא והיצוא (מס' 6), התשפ"ד-2024, שנועד להסיר חסמים ביבוא טובין שחל עליהם תקן רשמי כדי להפחית עלויות ליבואן. משרד הכלכלה העריך עלויות אלה בכ-9% מערך היבוא, ואלה היו עשויות להתגלגל להוזלת המחיר לצרכן.

• משמעות התיקון בפועל היא ניתוק הקשר בין היבואן למעבדות הבדיקה ושחרור הטובין בקבוצות יבוא 2 ו-3 ללא המתנה בשערי הנמל באמצעות הגשת הצהרת יבוא

שהמוצר עומד בתקן הנדרש - ישראלי או אירופי. הכוונה הייתה לאפשר יבוא חופשי ללא עיכובים בנמלים ובמעבדות לצורך בדיקות ואישורים של אלפי מוצרים כדוגמת בקבוקים לתינוקות, צעצועים לילדים מגיל שלוש, ריהוט, מוצרי חשמל ביתיים ועוד.

נמצא כי ציבור היבואנים וסוכני המכס נתקלים בקשיים בקיום הרפורמה עקב מידע שחסר בידם בדבר פעילות הממונה על התקינה בעניין תהליכי יבוא והיעדר מידע מספק על אודות הרפורמה. כך למשל, עלו פערים ובכללם - חוסר בהירות בנוגע להוראות אחסנה לפני דיגום ואי-שיקוף המידע בדבר הקלות ביבוא והנגשת אישורים ונספחים. כמו כן, במהלך הביקורת של משרד מבקר המדינה לא היה מוקד זמין ומקצועי של הממונה על התקינה שיכול היה לתת מענה לשאלות ולפניות של הציבור.

מה שטוב לאירופה טוב לישראל, ינואר 2025

הרפורמה "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", שנכנסה לתוקף בינואר 2025, היא השלב השני ברפורמה הכוללת שהחלה ביולי 2024, ומטרתה לאפשר יבוא של מוצרים שנמכרים באירופה או שעומדים באסדרה האירופית לישראל בלי חובת בדיקה במכון בדיקה. רף ההוכחה הנדרש מהיבואן ליבוא טובין פוחת מאוד, והדרישה בקבוצות יבוא 2 ו-3 מתבססת בעיקר על הצהרה על תקינות המוצר. מטרת הרפורמה היא להפחית חסמים ובירוקרטיה, לשפר את היעילות העסקית ולהוזיל את המחירים לצרכן. להערכת משרד הכלכלה, הרפורמה כוללת כ-90% ממוצרי הצריכה הנמכרים בשוק הישראלי, והיא תביא לחיסכון של 8% - 16% בעלות היבוא, ואף תוזיל את מחירי המוצרים בכ-6,000 ש"ח בשנה למשפחה.

יצוין כי הרפורמה מיושמת בשמונה פעימות: בחודשים ינואר עד יולי 2025 נכנסו לתוקף חמש פעימות למוצרים כגון מוצרי חשמל, מוצרי תינוקות, מוצרים שבאים במגע עם מזון, מוצרי רפואה ובריאות. שלוש פעימות נוספות ייכנסו לתוקף החל מיולי 2026 ועד ינואר 2028.

בביקורת עלה כי על פי נתוני משרד הכלכלה הרפורמה הביאה לעליה של כ-44% ביבוא מוצרי צריכה בקטגוריות שונות, ואף הביאה לירידת מחירים לצרכן של מעל ל-30% (לדוגמה, ביבוא אופניים). נוסף על כך, חל גידול במספר היבואנים בקטגוריות השונות וכן הצטרפות של יבואנים חדשים לרשימת עשרת היבואנים המובילים בכמה קטגוריות. עם זאת, נמצא כי ציבור היבואנים אינו מצוי בתהליכי היבוא, וכי הממונה על התקינה במשרד הכלכלה לא פרסם מסמך המפרט את מדיניות האכיפה שלו. אי-ודאות כאמור עלולה לפגוע במטרת הרפורמה ולהפחית את מספר היבואנים ואת היקף היבוא ולגרום לעיכובים במשלוחים. נוסף על כך, הגם שבמסגרת הדיווח לוועדת הכלכלה משרד הכלכלה אמור לדווח על השפעת החוקים על עלויות היבוא, בכל הנוגע להשפעה על רמת המחירים והתחרות הבדיקה היא מדגמית בלבד.

תחום התקינה

כוח אדם במינהל התקינה במשרד הכלכלה

זרוע פיקוח ואכיפה במינהל התקינה עוסקת באכיפתם של תקנים בישראל. האכיפה נעשית הן במישור הפלילי והן במינהלי באמצעות 62 מפקחים, בקרים ומנהלי תחום.

- במסגרת רפורמת התקינה "קסיס דה דיו"ן" (מסלול הצהרה), ומתוך הכרה בחשיבות של מערך אכיפה יעיל לצד ההקלות שניתנו ליבואנים, תוגבר מערך זרוע האכיפה במינהל התקינה כדי לבצע פעולות אכיפה בשווקים. כדי לשפר את האכיפה וכהכנה לרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לאירופה טוב לישראל", הוחלט על בקרה נוספת של הממונה על התקינה בשערי הנמל למניעת כניסה של מוצרים שאינם עומדים בדרישות המאסדר.

זרוע האכיפה במינהל התקינה הייתה חסרה בכוח אדם עוד טרם כניסת הרפורמה "מה שטוב לאירופה טוב לישראל". כ-22% (7 מתוך 32) ממשורות העובדים שאמורים לעסוק בפיקוח בשווקים אינן מאוישות, ויותר מ-50% (9 מתוך 16) ממשורות הבקרים אינן מאוישות, נוסף על 3 משרות מנהלי תחום בזרוע האכיפה ו-4 משרות מקצועיות שאינן מאוישות. נוסף על 3 מנהלי תחום בזרוע האכיפה ו-4 משרות מקצועיות שאינם מאוישים. הפער בתקינה ובאכיפה מתחדד על רקע ממצאי פעולות אכיפה בשווקים מ-1.6.23 עד 1.6.24. במסגרת, נדגמו 424 מוצרים, ומרביתם (כ-57%) נמצאו לא מתאימים לדרישות התקן הרשמי; במסגרת פעולות בקרה בנמלים נמצא כי 39% מתיקי המוצר שנבדקו אינם עומדים בדרישות הממונה על התקינה; וב-36% מבדיקות המשלוחים בשערי הנמל והתאמתם לתקן נמצאו ליקויים.

כשירות מעבדות בדיקה לצורכי אכיפה

- אכיפה בשווקים נעשית באמצעות נטילת מוצר ממדף בחנות קמעונאית והעברתו לבדיקה במעבדה מוכרת. נכון למועד סיום הביקורת ישנן 61 מעבדות מאושרות שקיבלו הכרה מהממונה על התקינה על פי סעיף 2' לפקודת היבוא והיצוא. לכל אחת מהמעבדות ישנה התמחות ספציפית לתקנים מסוימים, כך שלא כל מעבדה יכולה לבחון התאמה של מוצר לתקן.

- עוד נמצא כי סעיף 10 לחוק התקנים קובע שבדיקת התאמה לדרישות האסדרה האירופית תיעשה בדרך של עמידה בדרישות התקן האירופי התואם. עם זאת, מינהל התקינה במשרד הכלכלה לא ביצע מיפוי מלא של יכולות הבדיקה במעבדות בישראל בהתאם לאסדרה האירופית, כך שייתכן שהמעבדות בישראל, שפועלות בהתאם להוראות חוק התקנים, אינן בעלות היכולות הדרושות לבדיקת העמידה בדרישות התקן האירופי. עוד נמצא כי שלושה חודשים לאחר תחילת הרפורמה "לא עוצרים בנמל" משרד הכלכלה הפסיק להעביר מוצרים לבדיקות במעבדות למשך 60 ימים עקב אי חידוש של החוזה של משרד הכלכלה עם המעבדות. וכן במשך כחצי שנה בשנת 2024 הועברו 10 מוצרים בלבד לבדיקת מכון התקנים לבקרה של המשלוחים בשערי הנמל.

אמצעי אכיפה של הממונה על התקינה

- חוק התקנים מפרט את אמצעי האכיפה המינהליים שעל הממונה על התקינה להשתמש בהם בביצוע אכיפה. כלי חשוב לאכיפה יעילה המובא בחוק התקנים הוא עיצום כספי למפירים בדיקת משרד מבקר המדינה העלתה כי בשנת 2024 זרוע האכיפה של הממונה על התקינה פתחה 618 תיקי אכיפה שההליכים בהם נמצאים בשלבי טיפול שונים. עם זאת, ב-2024 הוטלו עיצומים כספיים ונשלחו התראות

מינהליות רק ב-47 תיקי אכיפה (שחלקם נפתחו עוד לפני 2024), והיקף העיצומים הכספיים באותם תיקים היה 4.2 מיליון ש"ח (לא חלוט).

- בכל הנוגע לנתוני גבייה - נמצא כי ב-2024 הוטלו עיצומים כספיים בסך 4.2 מיליון ש"ח לפני הפחתות שניתנו למפירים ב-47 תיקי אכיפה, שחלקם נפתחו עוד לפני 2024. שיעור הגבייה מהעיצומים הכספיים שהוטלו היה כ-2% (כ-93,000 ש"ח). משרד הכלכלה ציין כי בשל מגבלות כוח אדם בזרוע עיצומים והיקפי מעבודה, הטיפול בבחינת הטענות וקבלת ההחלטה לוקח זמן ממושך. נוסף על כך, לאור מצב המלחמה השורר בישראל מאוקטובר 2023 מפירים רבים דיווחו על קושי ממשי להגיב במסגרת זכות השימוע. בשנת 2024 הועברו למרכז לגביית קנסות עיצומים כספיים חלוטים בסכום של כ-83,000 ש"ח, והסכום שנגבה היה כ-69,000 ש"ח. בשנת 2025 הועברו עיצומים כספיים חלוטים בסכום של 494,000 ש"ח ועד אוגוסט 2025 נגבו 756 ש"ח.

יבוא אישי מקוון

- יבוא אישי הוא יבוא של טובין שלא באמצעות עוסק, הטובין אינם מיועדים לצורכי אספקה, ייצור או מתן שירותים, והם מיובאים בכמות סבירה לשימוש האישי או המשפחתי של היחיד המייבא. בעקבות החלטת ממשלה מ-2011, במסגרת יישום המלצות ועדת טרכטנברג, הוכן ברשות המיסים צו הפוטר מתשלום מכס ביבוא אישי של טובין בתנאים מסוימים. על פי צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין, התשע"ב-2012, משלוח המכיל סחורות שערכן הכולל עד 75 דולר פטור לחלוטין ממסי יבוא (מע"מ, מס קנייה ומכס)⁹. אם שווי החבילה 75 - 500 דולר ישולמו בגינה מע"מ ומס קנייה (ללא מכס). אם שווייה גבוה מ-500 דולר ישולמו בגינה מע"מ, מס קנייה ומכס בהתאם לדין.
- על אף הגידול המשמעותי בסחר המקוון, מכ-16 מיליון חבילות בערך של עד \$75 בשנת 2020 לכ-52 מיליון חבילות בשנת 2024 (פי 3.25), והחשיבות שלו לצרכנים בשל הפטור ממס על רכישות עד 75 דולר, במגזרים רבים ומשמעותיים של מוצרי הצריכה לא חלו ירידות משמעותיות במחירים לצרכן, ובפרט בתחומים שבהם קיימים יבואנים בלעדיים בעלי כוח שוק ניכר.

היבוא בתחום המזון ובתחום התמרוקים

יבוא מזון רגיש

- ביום 24.7.24 אושרה בכנסת רפורמת "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", ובמסגרתה נעשו גם תיקונים לחוק בריאות הציבור: על פי תיקון מספר 10, במסגרת הרפורמה אומצו 44 אסדרות אירופיות, לרבות לעניין מזונות רגישים מסוימים, כמו שמן זית, דבש, שוקולד ועוד; סעיף 3א לחוק בריאות הציבור תוקן כך שהליכי ההטמעה והעדכון של השינויים בחקיקה המאמצת המקורית שנעשים באירופה יבוצעו באופן מהיר ופשוט בחקיקה הישראלית, כדי שהחקיקה תהיה עדכנית ומסונכרנת עם העדכונים באסדרה

9 הפטור אינו חל על מוצרים שהם מוצרי טבק, כוהל או מוצרים משכרים.

האירופית במידת האפשר. מטרת אימוץ האסדרה האירופית היא הקלה על יבואנים ביבוא מוצרי מזון לישראל ללא צורך בהתאמה לאסדרה המקומית.

- נמצא ששירות המזון במשרד הבריאות במועד כניסת הרפורמה לתוקף, בינואר 2025, לא תרגם ולא פרסם לציבור 40 אסדרות אירופיות מתוך 44 שאומצו במסגרת רפורמת "מה שטוב לאירופה טוב לישראל" כנדרש על פי תיקון סעיף 3א לחוק בריאות הציבור במסגרת תיקון מספר 10 לחוק לצורך הקלה על יבואנים ביבוא מזון לישראל. דבר זה עלול להקשות על היבואנים להבין את הדרישות, את התכונות ואת האפיונים שבהם על המזון הרגיש לעמוד. עוד נמצא כי שירות המזון טרם ערך מדריכים לתעשייה בתחומי הרפורמה.

אכיפה בשווקים בענף המזון

- אכיפה בשווקים בענף מזון היא חלק בלתי נפרד מן הרפורמה, שכן יבוא במסלול הירוק כפי שתואר לעיל מגדיל את החשיפה לסיכונים הטמונים במוצרי מזון, רגיל או רגיש, שאינם עומדים בדרישות האסדרה ויכולים לחשוף את ציבור הצרכנים למוצרים אלה. פרקים ט', י' ו"א לחוק בריאות הציבור עוסקים באכיפת הוראות החוק. הפרקים הותאמו לאכיפה בשווקים והורחבו בתיקון מס' 10 לחוק. בין היתר, הפרקים עוסקים בדרך הסמכת מפקחים, בסמכויותיהם ובתהליכי האכיפה במישור הפלילי והמינהלי, לרבות סמכות להטלת עיצומים כספיים, שליחת התראות מינהליות, התניית רישיונות יבוא, הכרזה על יבואן "מפר אמון" ועוד.

- שירות המזון הארצי במשרד הבריאות פרסם מדיניות ונוהלי אכיפה בענף המזון. עם זאת, במועד כניסת הרפורמה לתוקף, בינואר 2025, משרד הבריאות לא סיים את הקמת מערך אכיפה ליישום הרפורמה "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", לרבות מערכת ממוחשבת ייעודית, ולא החלה אכיפה בפועל. כניסת הרפורמה לתוקף והשינוי הטמון בה ללא מערך אכיפה שיבחן את הטובין בשווקים באופן יעיל עלולים לפגוע בבריאות הציבור ובהרחבתה של הרפורמה בתחום.

יבוא תמרוקים

- תמרוקים¹⁰ כוללים בין השאר מוצרים כגון צבעי שיער, תכשירי הגנה מפני קרינת השמש ומשחות שיניים. בנובמבר 2021, במסגרת חוק התוכנית הכלכלית, אישרה הכנסת את רפורמת התקינה בתחום היבוא, שכללה תנאים שונים ליבוא תמרוקים. רפורמת זו יצרה שני מסלולי יבוא: מסלול הודעה בדבר שיווק (נוטיפיקציה) בסיסי (המסלול הבסיסי) ומסלול יבוא מקביל של תמרוק על בסיס אישור התאמה לתמרוק הייחוס (מסלול יבוא לפי תמרוק ייחוס). ברפורמת "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", שנכנסה לתוקף ביום 1.1.2025, נוסף מסלול יבוא חדש, וכן נקבעו כמה תיקונים למסלולי היבוא הקודמים (המסלול הבסיסי ומסלול יבוא על בסיס תמרוק הייחוס).

10 תמרוק הוא "כל חומר או תערובת חומרים המיועדים לבוא במגע עם חלקים חיצוניים של גוף האדם, במטרה עיקרית או בלעדית לנקותו, לבשמו, לשנות את מראהו, להגן או לשמור עליו או לשפר את ריחות הגוף, למעט תכשיר, ציוד רפואי, סבון מוצק או בושם; לעניין זה, 'חלק חיצוני של גוף האדם' - שכבת העור החיצונית, שיער, ציפורניים, שפתיים, שיניים, ריריות חלל הפה ואיברי המין החיצוניים".

- עם זאת, נמצא כי, נכון לשנת 2021, חלקן של חמש החברות הגדולות בשוק התמרוקים היה כ-53%, וחלקן של תשע החברות הגדולות - כ-67% משוק התמרוקים, משמע שוק התמרוקים בישראל נותר ריכוזי.

אכיפה בשווקים בענף התמרוקים

- אכיפה בשווקים בענף התמרוקים היא חלק בלתי נפרד מן הרפורמה, שכן יבוא של מוצרים המבוסס על הצהרה והוכחת שיווק בלבד יכול לחשוף את ציבור הצרכנים למוצרים שבטיחותם מוטלת בספק. לדברי נציגי משרד הבריאות, היו מקרים שבהם שווקו תמרוקים באירופה שלא בהתאם לתקנים האירופיים.
- נמצא כי משרד הבריאות, במועד כניסת הרפורמה לתוקף, בינואר 2025, טרם החל בהקמת מערך אכיפה ליישום הליך הרפורמה "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", לרבות מערך עובדים ייעודיים, נהלים להטלת עיצומים כספיים ולשליחת התראות מינהליות והקמת מערכת ממוחשבת ייעודית לשימוש גורמי אכיפה. כניסת הרפורמה לתוקף והשינוי הטמון בה, ובעיקר האפשרות לייבא מוצרים על בסיס הצהרה בלבד, ללא מערך אכיפה שיבחן את הטובין בשווקים באופן נאות, עלולים לפגוע בבריאות הציבור.

יבוא מקביל של מוצרי צריכה

- **פעולות רשות התחרות לעידוד יבוא מקביל** - בדיקת משרד מבקר המדינה העלתה כי ישנם פערי מחירים משמעותיים בהשוואה בין יבוא מקביל ליבוא ישיר שנעו בין 4.8% ל-226%, ובפועל הפער מציג חיסכון שיכול להגיע למאות שקלים בזכות תחרות בין מוצרים שמייבא יבואן ישיר לבין מוצרים ביבוא מקביל. עוד עלה בבדיקה כי מאז נכנס לתוקף תיקון 23 לחוק התחרות הכלכלית ביוני 2023 רשות התחרות נקטה פעולות יזומות למניעת חסימה של יבוא מקביל¹¹ ופנתה ל-13 יבואנים הפועלים בענף המזון, התמרוקים וחשמל ואלקטרוניקה בדרישה רחבה לנתונים ומידע לאיתור הפרות לאחר תיקון 23 לחוק התחרות הכלכלית. לצד זאת, מהטענות שהעלו יבואנים מקבילים לפני צוות הביקורת עולה כי מספר הפניות לרשות התחרות מצד יבואנים מקבילים בשנים 2022 - 2024 היה מצומצם (13 בלבד), וזאת ביחס להיקף תופעת החסימות שתיארו גורמים בענף. נתון זה עשוי להעיד על מודעות חלקית בקרב יבואנים מקבילים לשינויים שחלו בחוק ולזכותם לפנות לרשות התחרות בנושא. ממצאי ההפרות שעלו עד כה בבדיקת רשות התחרות, שמשמעותן חסימה ופגיעה של יבואנים ישירים ביבוא מקביל בניגוד לחוק לרבות פנייה ליצרן בחו"ל עם פרטים על המוצרים הנמכרים בשוק המקומי במטרה לחסום את מקור האספקה של היבוא המקביל, שהוביל במקרה אחד עד כה להטלה של עיצום כספי, גם לאחר יותר משנה מאז כניסת תיקוני החקיקה לתוקף, עלולים להצביע על הרתעה חלקית מול היבואנים הישירים.

11 ביוני 2023 התקבל תיקון מס' 23 לחוק התחרות הכלכלית מס' 23 שתכליתו העיקרית היא מניעת סיכול או צמצום של התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי על ידי יבואן ישיר. בנוסף, יזמה רשות התחרות את תיקון כללי התחרות הכלכלית (פטור סוג להסכמי הפצה בלעדית) (הוראת שעה) (תיקון), התשפ"ג-2023 (פטור הפצה בלעדית). מטרת התיקון היא למנוע מצב שבו ספק (יצרן) ומפיץ זרים יסכימו ביניהם שהמפיץ יסרב לבקשת יבואן מקביל למכור לו מוצרים על מנת להפצם בישראל, ובכך ימנעו יבוא מקביל של מוצרים.

מבנה השוק המקומי כחסם בפני יבוא מקביל - רמת הריכוזיות, יכולות שיווק והפצה והמבנה של ענפים מסוימים בשוק המקומי, הכולל אינטגרציות מלאות או חלקיות (למשל בענף החשמל והאלקטרוניקה, שבו יבואן עשוי להחזיק גם ברשת חנויות קמעונאיות), עלולים לפגוע בפוטנציאל ההשפעה של הרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לישראל טוב לאירופה" על היבוא המקביל.

היבוא של כלי רכב פרטיים

תחרות בין יבואני הרכב

- חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, התשע"ו-2016 (חוק שירותי רכב), נועד, בין השאר, לקדם את התחרות בענף הרכב. לצורך כך נקבעו בחוק הוראות ותנאים שיצרו שינוי במבנה הענף בתחום היבוא. החוק מגדיר את סוגי היבואנים ואת היקף הפעילות שלהם. נוסף על כך, ניתנו ליבואנים העקיפים, הזעירים והאישיים הקלות ופטורים למיניהם, כגון בתנאים למתן רישיון יבוא רכב, דרישות הון, חובות במתן שירותי תיקון ואספקת חלפים (ראו סימן ג' לחוק שירותי רכב, חבות יבואן מסחרי) ואף מתן אפשרות לייבא רכב משומש עד חלוף שנתיים מיום ייצורו ביבוא אישי.

- נמצא כי כשמונה שנים מכניסת חוק שירותי רכב לתוקף, למרות ההקלות שניתנו ליבואנים עקיפים, זעירים וליבוא אישי במסגרת החוק, לא התפתחה תחרות של ממש בין יבואנים אלה ליבואנים הישירים. כך, בשנת 2023 החזיקו היבואנים הישירים בנתח שוק של כ-97.4% מיבוא כלי הרכב הפרטיים (סך ערך היבוא של כלל כלי הרכב הסתכם בשנת 2022 ב-27.4 מיליארד ש"ח, ובשנת 2023 - בכ-30 מיליארד ש"ח שמהווה עלייה ריאלית של 5.2%). עוד נמצא ששיעור כלי הרכב שיובאו ביבוא עקיף מכניסת חוק שירותי רכב לתוקף ועד 2023 הוא כ-3% בלבד בממוצע מכלל היבוא. הדבר מעמיד בסימן שאלה את יכולת חוק שירותי רכב להרחיב עוד את היקף היבוא המקביל של כלי רכב.

יבוא כלי רכב מיצרני רכב שטרם יוצגו בישראל

- בשנים האחרונות מתרחשת בעולם הרכב בעולם מהפכה שעיקרה מעבר לכלי רכב חשמליים. גם בישראל חלו שינויים מהותיים בשוק הרכב בשנים האחרונות שעיקרם מעבר לכלי רכב חשמליים המונעים באמצעות סוללות נטענות, ויש להם יתרונות על פני כלי רכב המונעים באמצעות בעירה פנימית (בנוזל ודיזל). השינויים האמורים הביאו לכניסה של יצרני רכב חדשים לישראל המציעים מותגים של כלי רכב שטרם פעלו בישראל, דבר שמהווה הזדמנות בלתי שכיחה ובלתי חוזרת להביא לשינויים משמעותיים במבנה שוק יבוא הרכבים הפרטיים בישראל ואף להפחתה ברמת הריכוזיות בשוק באמצעות מתן רישיונות יבוא של קונצרנים חדשים ליבואנים קטנים או ליבואנים שאינם פועלים בענף כיום.

- נמצא כי שישה יבואני רכב ישירים גדולים קיבלו ממשרד התחבורה רישיון יבוא כיבואנים ישירים ליצרני רכב חדשים. בשים לב לכך שנתח השוק של רכבים חשמליים עלה משמעותית משנת 2020 (1%) ל-2024 (24.8%) שהם כ-67,000 רכבים, מרביתם הנם ממותגים סיניים חדשים (46,000), והפך להיות השני בגודלו בענף הרכב, מה

שיכול להעיד על תחליפיות גבוהה בעיני הצרכן בין רכבי בנזין ודזל לרכבי חשמלי. הרי שמתן הרישיונות ליבואנים הגדולים עלול להגביר את הריכוזיות של יבואני הרכב הישירים הגדולים ולהקטין את התחרותיות בתחום, וזאת, במקום לנצל את ההזדמנות שנוצרה עקב השינויים בשוק וכניסה של יצרנים חדשים המייצרים רכבים חשמליים להגברת התחרותיות בשוק הרכב.

רווחיות יבואני רכב ישירים - הרווח של 12 היבואנים הגדולים לפני מס נסק לרמה הגבוהה ביותר שמדד אגף הכלכלן הראשי ב-20 השנים האחרונות. בשנת 2022 הגיע הרווח המצרפי של 12 היבואנים הישירים הגדולים ל-5 מיליארד ש"ח - גידול ריאלי בשיעור של 35% בהשוואה לשנת 2021. בד בבד בשנת 2022 שיעור הרווח לפני מס ביחס למחזור המכירות (מנוכה מס קנייה) של 12 היבואנים הגדולים עלה בשיעור חד והגיע ל-16.3% - גידול של 5.5 נקודות אחוז בהשוואה לשנת 2021.

חסמים ביבוא כלי רכב

- יבואנים מקבילים אינם רוכשים את כלי הרכב ישירות מיצרן רכב, אלא רוכשים אותם בשוק המשני - מסוחר רכב וזכיינים. לעיתים מנגנון היבוא העקיף מאפשר לנצל הזדמנויות של קנייה במדינות שבהן המוצר זול יותר או מסוחר רכב היוצאים במבצעי מכירות מסיבות שונות, לרבות רצון להפנות הון עצמי לרכישת כלי רכב משנת הדגם הבאה. מבצעים כגון אלו נעשים לקראת תום השנה הקלנדרית.

- עולה שלעיתים נמנעת מהצרכן בישראל רכישת כלי רכב שיבואנים מקבילים קונים במבצעי מכירות של סוכנויות רכב בחו"ל מפני שהיבואנים המקבילים, ובעיקר הזעירים, מתקשים לעמוד בלוחות הזמנים להובלת כלי רכב אלו ומכירתם לפני שחלפה שנה ממועד ייצורם. אם חלפו 12 חודשים ממועד ייצורו של רכב בלי שנעשה שינוי רישום בעלות על שם הלקוח, הוא יירשם על שם היבואן. ממועד זה "נרשמת יד" כמחזיקה ברכב לראשונה, וכך מי שירכוש את אותו הרכב מהיבואן ייחשב ל"יד שנייה" אף על פי שהרכב לרוב חדש לחלוטין.

חסם היקף יבוא ליבואן זעיר - על רישיון יבואן זעיר חלה מגבלת יבוא של עד 20 כלי רכב בשנה (מגבלת היקף). יבוא של 20 כלי רכב אינו מאפשר כלכלה בקנה מידה שיכול לכסות הוצאות תפעול ושיווק אפילו של עסק זעיר. מגבלת היקף זו היא בגדר מכשול לפיתוח עסקיהם, ומבחינה כלכלית מסיטה את היבואנים הזעירים ליבוא של רכבי יוקרה ולא מעודדת את התחרות במותגי רכב אחרים.

חסם רישום כלי רכב מיבוא עקיף - בנובמבר 2024 עבר משרד התחבורה לרשום כלי רכב שייבאו יבואנים עקיפים לפי מועד רישומם הטכני על ידי סוכנות הרכב בחו"ל. בשל הצעד שנוקט משרד התחבורה נוצרו פערים ברישום כלי רכב חדשים בין כלי רכב שמייבאים יבואנים ישירים לכלי רכב שמייבאים יבואנים עקיפים, כך שכדאיות היבוא של היבואנים העקיפים פחתה בין השאר עקב ירידת ערך לרכב הנרכש ביבוא עקיף לעומת אותו הרכב הנרכש מיבואן ישיר, שכן למועד עלייתו לכביש יש השפעה ישירה על ערכו. עוד עלה כי על אף המלצת הוועדה להגברת התחרותיות הקודמת משנת 2012 לביטול רישום היד הנוספת ברכבי אפס ק"מ, לא יושמו ההמלצות ורכבי "יד ראשונה 0 קילומטר" נמכרים גם במועד סיום הביקורת כיד שנייה.

החלת הרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לישראל טוב לאירופה" - שר הכלכלה ומשרד הכלכלה פעלו להחלת הרפורמות, לרבות שינוי שיטת היבוא ועיקרון של אימוץ רגולציה אירופית ומעבר ליבוא של מוצרים המשווקים באירופה או עומדים בסטנדרט אירופי על בסיס הוכחת שיווק במטרה להביא לפתיחת השוק המקומי לתחרות ולהפחתה ביוקר המחיה.

פעולות יזומות שנקטה רשות התחרות לעידוד יבוא מקביל - רשות התחרות העבירה תיקון לחוק התחרות הכלכלית (מס' 23) וכן פרסמה את גילוי דעת 2/23, שבו היא מבהירה את משמעות התיקון, שתכליתו העיקרית היא מניעת סיכול או צמצום של התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי על ידי יבואן ישיר; וכן פעלה לתיקון כללי התחרות הכלכלית (פטור סוג להסכמי הפצה בלעדית) כדי למנוע מצב שבו ספק (יצרן) ומפיץ זרים יסכימו ביניהם שהמפיץ יסרב לבקשת יבואן מקביל למכור לו מוצרים על מנת להפיץ בישראל, ובכך ימנעו יבוא מקביל של מוצרים. פעולות אלה, מטרתן גידול התחרות מצד יבוא מקביל.

עיקרי המלצות הביקורת

מומלץ למשרד הכלכלה, במסגרת הדיווח לוועדת הכלכלה, להרחיב את הבדיקה ולמדוד את השפעת הרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לישראל טוב לאירופה" על התחרות ועל רמת המחירים בשווקים נבחרים בשיתוף רשות התחרות. כמו כן, מומלץ לממונה על התקינה במשרד הכלכלה להנגיש את המידע בדבר הרפורמות לציבור היבואנים, להגביר את התיאום עם יבואנים וסוכני מכס לגישור על הפערים הקיימים ולוודא כי כל החומר הנדרש בתהליך היבוא מפורסם באתר מינהל התקינה, חומר שהיה מצופה כי יהיה נגיש זה מכבר, עם כניסת הרפורמה לתוקף, לציבור היבואנים.

על משרד הכלכלה לפעול לגיוס כוח אדם למשרות שאינן מאוישות בזרוע האכיפה במינהל התקינה כדי לאפשר את קיום הרפורמה במלואה תוך שמירה על בטיחות הציבור, כמו כן עליו לשמור על רציפות תפקודית מול מעבדות בדיקה ולבחון את הליכי הפיקוח והאכיפה כדי לייעל אותם ולקצר לוחות זמנים בבחינת הטעונוים ובקבלת ההחלטות, וכן עליו לעקוב אחר יישום בפועל של גביית עיצומים כספיים לשמירה על הרתעה.

על משרד הבריאות לפעול בהקדם להשלמת הקמת מערך אכיפה אחוד לשמירה על בריאות הציבור, שהוא נדבך חשוב להרתעת יבואנים שאינם מקיימים את הוראות המחוקק ומשווקים מוצרים שאינם עומדים בדרישות לצורך שמירה על בריאות הציבור.

מומלץ לכלל המשרדים הרלוונטיים לרפורמה "מה שטוב לישראל טוב לאירופה" - משרד הבריאות, משרד הכלכלה ומשרד האנרגיה בשיתוף משרד האוצר ובשיתוף רשות התחרות - לבחון את יישום הרפורמה בתחומים השונים והשפעתה על התחרות ועל המחירים לצרכן וכן לבחון את השפעת הרפורמות על יבוא מקביל ולהסיר חסמים ככל ויותר. בנוסף, מומלץ לבחון את הרחבת הרפורמה גם לשווקים נוספים עם חשיפה משמעותית ליבוא

כדוגמת ארה"ב - המדינה השלישית בגודלה מבחינת היקף יבוא סחורות לישראל, 32 מיליארד ש"ח בשנת 2024 (12%).

מומלץ לרשות התחרות לבחון את השפעת הרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לאירופה טוב לישראל" על היבוא המקביל, לרבות על היקף היבוא המקביל והתפוצה של מוצרים שמקורם ביבוא מקביל ברשתות המזון הגדולות ובשווקים, ואם יידרש לנקוט ביחד עם משרד הכלכלה פעולות אקטיביות, כל אחד בתחומו, לעידוד הפצה ושיווק של מוצרים שמקורם ביבוא מקביל.

מומלץ כי משרד הכלכלה ומשרד האוצר, בהתייעצות עם רשות התחרות, יבחנו את הגדלת הפטור ממס ביבוא מקוון למוצרים ולתחומים שבהם יש כשל שוק או ניצול לרעה וגביית מחירים מופרזים של מונופולים או יבואנים בלעדיים בעלי כוח שוק ניכר, וזאת מתוך איוון עם הצורך להגן על חלקים מסוימים במגזר הקמעונאי הישראלי ולמנוע הסטת פעילות כלכלית לחו"ל.

מומלץ למשרד התחבורה, בשיתוף עם רשות התחרות, למפות את החסמים שמונעים את כניסתם של יבואנים מקבילים נוספים והרחבת פעילותם של הקיימים ולתת אף הקלות ככל האפשר כגון בהרחבת האפשרות ליבוא רכב משומש או באמצעים אחרים שיסייעו להגדיל את שיעור כלי הרכב המיובאים באמצעות יבואנים מקבילים. יבוא מקביל עשוי להגדיל את מגוון הספקים למותגים מסוימים ולאפשר תחרות תוך-מותגית מסוימת וריסון העלאות מחירים של היבואנים הישירים.

מומלץ למשרד התחבורה בשיתוף רשות התחרות לבחון את האפשרות להגדיל את מגבלת ההיקף החלה על היבואנים הזעירים או לקובעה בהתאם לסוגי הרכב כדי שתהיה להם כדאיות כלכלית בפיתוח עסקם כמחוללי תחרות, על מנת לעודד יבוא כלי רכב שאינם רכבי יוקרה ולהגביר את התחרות גם בקטגוריות רכב נוספות.

מומלץ למשרד התחבורה בשיתוף רשות התחרות לנצל את ההזדמנות שנוצרה בשוק הרכב נוכח השינויים המשמעותיים בענף ועקב מהפכת כלי הרכב החשמליים, ולפעול בהתאם לסמכותם על פי חוק לקידום התחרותיות לצורך כניסתם של יבואנים חדשים לשוק הרכב באופן שיצמצם את הריכוזיות הקיימת כפי שנדרש בהוראות חוק שירותי רכב; ובתוך כך גם לפעול להקצאת עשרת רישיונות היבוא שיפוג תוקפם ב-2025 ליבואנים חדשים או קטנים ובכך להקטין את הריכוזיות, תוך מעקב אחר ההתנהגות של היבואנים עקב השינויים באסדרה ובכך להגביר את התחרות בענף הרכב.

פערי מחירים שנמצאו בין יבוא מקביל ליבוא ישיר במוצרים נבחרים

שם המוצר הממותג	מחיר יבואן ישיר (ש"ח) (לא כולל מבצעים)	מחיר יבוא מקביל הזול ביותר (ש"ח)	מחיר יבואן ישיר (ש"ח) (לא כולל מבצעים)	מחיר יבוא מקביל הזול ביותר (ש"ח)	פער מחירים
קולגייט אופטיק וייט - פחם	36.8	75	18.9	125	226%
ג'ילט - קצף גילוח	20.1	200	10.9	200	84%
ליסטרין - קול מינט	28.1	500	10.9	500	158%
נספרסו אסנדו מיני	398	300			32.70%
Samsung Galaxy S24 256GB 8GB RAM	2,890	2,594			11.40%
Xiaomi Redmi Note 13 PRO 5G 512GB 12GB RAM	1,500	1,255			19.50%
Ninja Foodi Health Grill AG301	938	748			25.40%
Samsung טלוויזיה 65 UE65CU7000	2,846	2,590			10%
מכונת כביסה 9 ק"ג Bosch דגם WAN28293	3,190	2,97			7.30%
מקרר מקפיא תחתון LG 601 GRB718MB	7,990	7,623			4.80%

* באמצעות בדיקת עובדי משרד מבקר המדינה בחנויות ובאתר ZAP להשוואת מחירים, נכון לנובמבר 2024. מוצרי פארם נבחנו בחנויות ייעודיות. לא הובאו בחשבון מחירי מבצע. נתוני מוצרי החשמל נדגמו מאתרי המרשתת עם המחירים הזולים ביותר המוצגים באתר ZAP, הן של יבוא מקביל והן של יבוא ישיר. ייתכן כי ישנם הבדלים מסוימים בין השירותים הנלווים המוצעים בין יבואן ישיר ליבוא מקביל.

סיכום

סוגיית יוקר המחיה בישראל משפיעה על כל משק בית. על כן הטיפול בה הוא בעל חשיבות מרובה. אחת הדרכים להתמודד עם יוקר המחיה בטווח הקצר היא פתיחתו של השוק המקומי לתחרות מיבוא, שכן לסוגיית היבוא השפעה של ממש על רמת המחירים ויש לה תרומה קריטית לתחרות ולרווחת הצרכן. היבוא המקביל תורם גם לתחרות תוך-מיתגית ומאפשר לצרכן לרכוש בשוק המקומי מוצרים זהים במחירים נמוכים במידה ניכרת; מבדיקת משרד מבקר המדינה שנערכה בנובמבר 2024 נמצאו פערי מחירים בין מוצרים שמקורם ביבוא מקביל לבין מוצרים זהים שמקורם ביבוא ישיר ויקרים יותר בכ-4.8% - 22.6%. לצד יבוא מקביל, יבוא אישי גם הוא דרך להתמודד עם יוקר המחיה, ובאמצעותו הצרכן רוכש מוצרים ישירות מחו"ל במחירים תחרותיים. גם במקרה זה בבדיקת משרד מבקר המדינה שנערכה בפברואר 2025 נמצאו פערי מחירים בין מוצרים שמקורם ביבוא אישי לבין מוצרים זהים שמקורם ביבוא מסחרי והם יקרים יותר בכ-20.6% - 130.3%.

ביוני 2024 נכנסה לתוקף רפורמת "לא עוצרים בנמל" שמטרתה לשנות את שיטת היבוא כך שטובין המיובאים בקבוצת יבוא 2 ו-3, המקילות יותר, לא יתעכבו בשערי הנמל ויכנסו לשוק הישראלי על בסיס הצהרה של היבואן בלבד. כהשלמה לרפורמה, בינואר 2025 נכנסה לתוקף רפורמת "מה שטוב לאירופה טוב לישראל", שמטרתה אימוץ אסדרה אירופית ויבוא של מוצרים המשווקים באירופה או עומדים בתקן אירופי על בסיס הוכחת שיווק באירופה וללא החזקת תיק מוצר, מה שעשוי להגדיל גם את היקף היבוא המקביל לישראל.

מומלץ לשר הכלכלה לבחון את יישום הרפורמות "לא עוצרים בנמל" ו"מה שטוב לישראל טוב לאירופה" תוך יישוב הסתירות בין החוק הישראלי לדרישות האסדרה האירופית וככל שידרש להשתמש בסמכות של השר בחוק התקנים להעביר חקיקת משנה ליישוב הסתירות. כמו כן, מומלץ לשר הכלכלה לוודא את השלמת הערכות הממונה על התקינה וזרוע האכיפה להחלת הרפורמה בצורה מיטבית ולבחון בשיתוף רשות התחרות את השפעת הרפורמות על השווקים והיבוא המקביל וככל שידרש לבצע התאמות להסרת חסמים אם ייוותרו. נוסף על כך, מומלץ לבחון את הרחבת הרפורמה ליבוא ממדינות נוספות, כדוגמת ארה"ב.

מומלץ לשר הבריאות לוודא כי כלל המערכים הנדרשים לקיום הרפורמה יוקמו ויושלמו במלואם, ובפרט מערך אכיפה. נוסף על כך, מומלץ לבחון את יישום הרפורמה וככל שידרש לבצע התאמות על מנת להסיר חסמים שנותרו.

ההוצאה על כלי רכב היא מהוצאות הצריכה הגדולות של משקי הבית בישראל. ארבעת יבואני הרכב הישירים מייבאים יחד כ-60.3% מסך הרכבים המיובאים (שמונת היבואנים הישירים הגדולים מייבאים יחד כ-87.7%). בדיקת משרד מבקר המדינה העלתה כי בשנת 2022 נצפתה עלייה ברווחי היבואנים על אף עלייה בעלויות היבואנים וקיטון במספר הרכבים שנמכרו. בנובמבר 2024 הוגשו לשרת התחבורה ולשר הכלכלה המלצות הוועדה להגברת התחרותיות בענף הרכב שמטרתן לעודד את התחרות בענף הרכב. בשנים האחרונות מתרחשת בעולם הרכב בעולם מהפכה שעיקרה מעבר לכלי רכב חשמליים. השינויים האמורים הביאו לכניסה של יצרני רכב חדשים לישראל המציעים מותגים של כלי רכב שטרם פעלו בישראל, דבר שמהווה הזדמנות בלתי שכיחה ובלתי חוזרת להביא לשינויים משמעותיים במבנה שוק יבוא הרכבים הפרטיים בישראל ואף להפחתה ברמת הריכוזיות בשוק באמצעות מתן רישיונות יבוא

של קונצרנים חדשים ליבואנים קטנים או ליבואנים שאינם פועלים בענף כיום. שינויים אלה היו יכולים להביא להגברת התחרות בענף ואף לירידת מחירים ולשיפור בתנאי הרכישה.

מומלץ למשרד התחבורה ולרשות התחרות לנצל את ההזדמנות שנוצרה בשוק הרכב נוכח השינויים המשמעותיים בענף ועקב מהפכת כלי הרכב החשמליים, ולפעול בהתאם לסמכותם על פי חוק לקידום התחרותיות לצורך כניסתם של יבואנים חדשים לשוק הרכב באופן שיצמצם את הריכוזיות הקיימת, תוך מעקב ובחינה אחר ההתנהגות של היבואנים עקב השינויים באסדרה; ובתוך כך גם לפעול להקצאת עשרת רישיונות היבוא שיפוג תוקפם ב-2025 ליבואנים חדשים או קטנים ובכך להקטין את הריכוזיות ולהגביר את התחרות בענף הרכב.

מומלץ לשרת התחבורה לוודא כי המלצות הוועדה להגברת התחרותיות בענף הרכב משנת 2024 ייושמו במלואן, וככל שיידרש להורות על ביצוע התאמות כדי להסיר חסמים שייוותרו תוך מתן דגש על עידוד יבוא מקביל. כמו כן, מומלץ לשרת התחבורה לפעול לצמצום הריכוזיות בענף הרכב תוך ניצול ההזדמנות שנוצרה בעקבות שינויים שחלו בענף הרכב וכניסה של יצרנים חדשים באמצעות כניסה של יבואנים חדשים או קטנים לענף.

